

Aile Hekimi ve Aile Hekimliğinin Evrensel Tanımı

Aile Hekimliği ve Genel Pratisyenlik terimleri, dünyada eş anlamlı olarak kullanılmaktadır ve birinci basamak sağlık hizmeti konusunda özgün uzmanlık eğitimi almış tıp doktorunu tanımlar. Ülkemizdeki pratisyen hekim terimi ise tıp fakültesinden sonra uzmanlık eğitimi almamış hekim için kullanılmaktadır. Ülkemizin Avrupa Birliği'ne girmesi durumunda pratisyen hekimlerin uzmanlık eğitimi almadan çalışmama durumu gündeme geleceğinden burada belirli bir süre için geçiş dönemi eğitimi ve takibinde de en az 3 yıllık uzmanlık eğitiminin şart olduğu gözden kaçmamalıdır.

Uygulama ve isim farklarına rağmen aile hekimliği dünya ülkelerinin bir çoğunda birinci basamak sağlık hizmetlerinin temelini oluşturmaktadır. İngiltere' de 1947 yılında aile hekimleri/ genel pratisyenlerin Royal College of General Practice- Aile hekimleri Kraliyet Koleji kurması ile gerçek anlamda aile hekimliği uygulaması başlamıştır. İspanya' da 1984 yılında Birinci basamak sağlık reformu gerçekleştirilmiş, 1986' da kurulan INSALUD (Ulusal Sağlık Sistemi) örgütlenmesi ile kamuya ait tüm sağlık kuruluşları tek bir çatı altında toplanmış, yerel yönetimler politika belirleyici olmuş ve birinci basamak sağlık hizmetleri temel yapı taşı görevi görmüştür (1). 1960'lı yıllarda da A.B.D'de "Aile Hekimliği Yeterlik Kurulu" (Board of Family Practice) kurulmuştur. American Medical Association (Amerikan Tıp Birliği)'in 1966 yılında Millis Raporu ve Willard Raporu bu uzmanlık dalının temel taşları olma özelliğini taşımaktadır. (2).

Aile hekimi, kişilerin yaş, cinsiyet ve hastalığını ayırmadan, kayıtlı birey ve ailelere, kişiye yönelik koruyucu hekimlik hizmetleri ve ilk basamak tedavi hizmetlerini ekip anlayışı içinde ve ekiple birlikte sunabilen, sağlıkla ilgili her türlü soruna; ilk yaklaşımda bulunan ve gerekirse diğer dal uzmanları ile konsülte/refere eden, hastasını değerlendirirken hastalık oluşumunda fiziksel, ruhsal, sosyal faktörlerin de rollerini dikkate alan, kronik, rekürren ve terminal dönemdeki hastalıkların sürekli bakımını yapabilen, sektörlerarası koordinasyon kurabilen, hastasının sağlık haklarını üçüncü kişilere karşı savunabilen, tıp fakültesi sonrası uzmanlık eğitimi almış olan hekimdir.

Tüm dünyada tanımlandığı şekliyle Aile hekimi; yaş, cins ve hastalık ayrımı yapmaksızın bireylere ve ailelere kişisel, kesintisiz ve bütüncül bir birinci basamak sağlık hizmeti sunan, konusunda en az 3 yıl uzmanlık eğitimi görmüş tıp doktorudur.

1974 yılında Hollanda Leuvenhorst'te yapılan İkinci Avrupa Aile Hekimleri Eğitimi Toplantısı'nda da aile hekiminin evrensel tanımı yapılarak kabul edilmiştir. Buna göre aile hekimi "Yaş, cins ve hastalık ayrımı yapmaksızın, kişilere, ailelere ve kendine bağlı topluluğa kişisel, sürekli ve ilk basamak sağlık hizmeti veren uzmanlaşmış tıp doktorudur. Görevini muayenehanesinde, evlerde, bazen bir klinik ya da hastanelerde sürdürür. Erken tanı koymayı amaçlar. Hastalık ve sağlık hakkındaki düşüncelerine, fiziksel, psikolojik ve sosyal faktörleri de dahil eder. Kendisine bir hekim olarak getirilen tüm sağlık problemleri için bir ilk değerlendirme yapar. Kronik, tekrarlayıcı ya da terminal hastalığı olan devamlı tedavisini üstlenir. Hastasıyla uzun süreli bağlantı kurarak, hastalığı hakkında mesleki açıdan kullanabileceği verileri toplar. Diğer medikal ve medikal olmayan branşlarla çalışır." (3).

2002 yılında WONCA- AVRUPA bölgesi Aile Hekimliği / Genel Pratisyenlik disiplini ve uzmanlığını değişen dünya ve bölge şartlarına göre yeniden tanımlamıştır. Aile Hekimliği / Genel Pratisyenlik, kendine özgü eğitim içeriği, araştırması, kanıt temeli ve klinik uygulaması olan akademik ve bilimsel bir disiplin ve birinci basamak yönelimli klinik bir uzmanlıktır.

Aile Hekimliği / Genel Pratisyenlik sağlık sistemiyle ilk tıbbi temas noktasını oluşturur; hizmet almak isteyenlere açık ve sınırsız bir giriş sağlar; yaş, cinsiyet ya da kişinin başka herhangi bir özelliğine bakmaksızın tüm sağlık sorunlarıyla ilgilenir. Sağlık kaynaklarının etkili kullanımını sağlar. Bunu bireylere sunulan bakımı koordine ederek, birinci basamakta diğer sağlık çalışanlarıyla birlikte çalışarak ve gerektiğinde hasta adına üstlendiği savunmanlık göreviyle diğer uzmanların sunduğu hizmetlerle teması yöneterek yapar. Bireye, ailesine ve topluma yönelik kişi-merkezli bir yaklaşım geliştirir. Kendine özgü bir hastayla görüşme süreci vardır. Bu süreç, etkili bir iletişimle doktor ve hasta arasında zaman içinde gelişen bir ilişki kurulmasını sağlar. Sağlık hizmetlerinin hastanın gereksinimleriyle belirlenen sürekliliğini sağlamaktan sorumludur. Rahatsızlıkların toplum içindeki prevalans ve insidansının belirleyici olduğu özgün bir karar verme süreci vardır. Hastaların akut ve kronik sağlık sorunlarını aynı anda yönetir. Gelişiminin erken evresinde henüz ayrışmamış bir şekilde ortaya çıkan ve acil girişim gerektirebilen rahatsızlıkları yönetir. Uygun ve etkili girişimlerle sağlık ve iyilik durumunu geliştirir. Toplumun sağlığı için özel bir sorumluluk üstlenir. Sağlık sorunlarını fiziksel, ruhsal, toplumsal, kültürel ve varoluş boyutlarıyla ele alır. (4).

Kaynaklar:

- 1) Saatçi E, Sezer H. Dünyada Aile Hekimliği Uygulamaları. Aile Hekimliği II. Ed. Çağlayaner Haluk. İletişim Yayıncılık, 1996; 49-70.
- 2) Aile Hekimliğinin Kilometre Taşları: Milis ve Willard Raporları. Ed. Aktürk Z, dağdeviren N. Türkiye Aile Hekimliği Uzmanlık Derneği Yayınları, İstanbul 2004, s:188.
- 3) The General Practice in Europe: A statement by the working party appointed by the European Conference on the Teaching of General practitioners, Leeuwenhorst, Hollanda, 1974.
- 4) WONCA Europe 2002, The European definition of general practice/family medicine. Türkçe Çeviri ED: Başak O. Haziran 2003. Türkiye Aile Hekimleri uzmanlık Derneği Yayını

Yazar:

Uzm.Dr.Olgun GÖKTAŞ
T.C. Sağlık Bakanlığı Aile Hekimliği Eğitimleri
Bursa İl Koordinatörü